

Iz kapiteljskega urbarja za leto 1499

Z ustanovitvijo ljubljanske škofije leta 1461 je bil ustanovljen tudi kapitelj z namenom, da bo skrbel za slovesnejše bogoslužje v stolni cerkvi in pomagal škofu pri vodenju škofije. Za nemoteno delovanje kanonikov je bilo kapitlju dodeljenih pet župnij, med njimi tudi vodiška s podrejenim vikariatom v Smledniku. Nadškofijski arhiv v Ljubljani hrani številne kapiteljske urbarje, najstarejši med njimi je iz leta 1499. V njem je popisana tudi vsa kapiteljska posest v Vodicach in okoliških vaseh.

Leta 1499 je imel kapitelj v vodiškem župnijskem gospodstvu 28 kmetij. Enajst med njimi v današnji župniji Vodice, ostale pa v vaseh župnije Smlednik in širše okolice, npr. v Mostah pri Komendi in v Tacnu. Med omejenimi enajstimi kmetijami so bile po štiri v Vodicach in Utiku ter po ena v Polju in Repnjah ter mežnarija na Šmarni gori. Glavnina pravde (denarne in naturalne) se je na teh kmetijah oddajala jeseni (verjetno ob sv. Mihaelu), čeprav to ni posebej navedeno. Del pravde v znesku 40 soldov (t. i. pravdo sv. Jurija) so podložniki odrajtali spomladi ob sv. Juriju in je predstavljala nadomestilo za prvotno naturalno dajatev – ovco z jagnjem (ali prašička). Vprežna tlaka (tovorjenje z volom ali konjem) je bila pri večini kmetij odkupljena z denarno dajatvijo v znesku 55 soldov. Kdo so bili torej podložniki iz vodiške župnije, ki so konec 15. stol. vzdrževali ljubljanski stolni kapitelj:

Vodice (Woditz)

- Jernej Rodja služi marko in 40β, 40β pravde sv. Jurija, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 8 kokoši, 25 jajc.
- Blaž Rojec služi funt δ, 40β pravde sv. Jurija, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 8 kokoši, 25 jajc.

denarna razmerja: funt δ = 120β = 240δ, marka β = 80β = 160δ, 1fl = 126β = 252δ (pri desetini celo 1fl = 128β); δ = denarič, β = sold, fl = dukat
žitne mere: mes (meß = mera) lahko enačimo s starjem, star ≈ 106 litrov
utežne mere: funt (libra) ≈ 560 gramov

• Jurij Božič služi marko β, 40β pravde sv. Jurija, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 8 kokoši, 25 jajc.

• Opustela kmetija Požar služi marko β, 40β pravde sv. Jurija, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 8 kokoši in 25 jajc. Obdeluje jo Blaž Rojec za celoten činž in še šest dni tlake.

Utik (Vitickh)

• Gašper Oprešnik služi funt δ, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 8 kokoši, 25 jajc.

• Opustela kmetija Martina Švarca služi 55β, mes ovsa, 7 kokoši, 13 jajc. Obdeluje jo Janko za 58β in star ovsa.

• Opustela kmetija Šturma služi funt δ, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 9 kokoši, 25 jajc. Obdeluje jo Simon Jakec za 2 funta δ, 6 dni tlake in star ovsa.

• Opustela kmetija Curek služi 55β, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 7 kokoši in 13 jajc. Obdeluje jo Gašper Oprešnik za 1fl in tri dni tlake.

Polje (Veld)

• Gregor Rodja služi 2 marki β, 40β pravde sv. Jurija, 55β vprežne tlake, mes ovsa, 9 kokoši in 25 jajc.

Repnje (Repnach)

• Gregor Psič služi marko in 27β, 55β vprežne tlake, mes ovsa in 4 kokoši.

Šmarna gora (Collemperg)

• Cerkovnik služi 2 marki β.

Desetinska posest, ki je predstavljala prvotno ekonomsko bazo

župnije, je pripadala župniku. Vendar je bil od ustanovitve ljubljanske škofije formalni vodiški župnik kapitelj, zato so se tudi desetinski dohodki stekali v kapiteljsko blagajno. Koliko desetine se je leta 1499 nabralo v kapitlju iz (današnje) vodiške župnije:

• v Vodicach služi 4fl.

• v Bukovici služi 5fl in jo ima v zakupu Erhart Pure iz Bukovice za 5 mark β.

• v Utiku služi 3fl in jo ima v zakupu Blaž Brecl iz Polja za 5 funtov δ in 82β.

• v Repnjah služi 5fl in jo ima v zakupu Jurij Brajnovec za 5fl in funt popra.

• na Dobruši služi 3fl in jo ima v zakupu Jakob Budinar za 3 funte δ in 30β.

• v Polju služi 4fl in jo ima v zakupu Urban Nahtigal za 4fl in 20β ter funt popra.

• na Skaručni služi marko β in jo ima v zakupu Jurij Belčič za marko in 32β ter funt popra.

Vse podložnike je kasneje bremenila še dežela, ki je 1518 prevladala nanje del davka, od 1608 so kmetje plačevali tudi gol-dinar na grunt in od 1616 še 45 krajcarjev nove naklade.

Jurij Šilc

Vir: Nadškofijski Arhiv Ljubljana, KAL, Urbarji, št. 1.